

## Oplæg til klimabevidst bibliotek

Vedtaget af bestyrelsen d. 21. november 2019

---

Den overordnede bibliotekstanke handler om 'genbrug' - genbrug af biblioteksmaterialer, der kan lånes flere gange. Derfor er det også nærliggende, at biblioteker tænker klimabevidst, og fremmer bæredygtighed som sådan. Samtidig er vi som ramme for samfundsdebat også det oplagte sted til at sørge for oplysning og information om denne samfundsudfordring.

Bestyrelsen besluttede i februar 2019, at der skulle arbejdes videre med et forslag til en form for miljøpolitik og/eller strategi for tiltag på klimaområdet. Der blev herefter nedsat et miljøudvalg, der på nogle møder, og med en enkelt studietur til Wedel har set nærmere på mulighederne for at formulere en række tiltag og betragtninger i det hele taget. Vi har i gruppen også gennemgået husets grønne politik fra 2008, der var en gennemgang af bibliotekets miljøbelastninger, ressourceforbrug mv.

Vedlagte liste med 16 tiltag kan have mange overskrifter: vision, strategi, politik, handlingsplan mv. – vi har valgt ikke at bruge tid på at drøfte definitioner, men i stedet se på indholdet og mulighederne. I bund og grund er der tale om en vision for et mere klimabevidst bibliotek, der er udmøntet i nogle strategiske områder inkl. politik for disse som f.eks. brug af genbrugspapir og som så samtidig udgør en handlingsplan.

Uanset den nærmere implementering, vil vi have opmærksom på følgende forhold:

- Vi vil løbende være i dialog med brugere (via brugermøder) i forhold til, hvordan forskellige tiltag modtages. Det handler om, at brugerne fortsat skal finde det godt at komme og benytte biblioteket.
- Det er ikke intentionen, at der skal være øget arbejdsmængde med foreslåede initiativer, da der samtidig skal være elementer, som reduceres: hvis vi f.eks. har arrangementer med klimarelateret indhold, vil der være andre og mindre besøgte arrangementer, som falder væk. Men dette vil vi naturligvis løbende holde øje med, herunder også have dialog med Bedriftsrådet om
- Samtidig vil vi løbende have dialog med bevillingsgivere i forhold til, om det er acceptabelt at anlægge klimabetragtninger i forhold til indkøb af materialer mv., når der findes andre produkter, som er billigere (ex. kopipapir). Her er tale om, at vi åbent forklarer i forhold til Rigsrevision og Landesrechnungshof, at de valgte løsninger hænger godt sammen med vores øvrige aktiviteter og understøtter disse.

### Oversigt:

Vi har formuleret 16 tiltag, idet der ikke er tale om en prioriteret liste, men til gengæld er de for overskuelighedens skyld inddelt i 4 undergrupper:

- Genbrug og bæredygtighed
- Formidling af muligheder for klimabevidst adfærd
- Klimatiltag i det daglige
- Løbende opmærksomhed på forbedringsmuligheder

# Genbrug og bæredygtighed

## 1. Genbrugspapir

Biblioteket vil anvende genbrugspapir, hvor det er muligt, også selvom det vil øge omkostningerne med 4-500 €/årligt. Vi finder, det sender signal om genanvendelighed, og kvaliteten er nu så god, så det kan bruges uden at ødelægge kopimaskiner, hvilket for nogle år siden var en stor udfordring og derfor har været fravalgt i en længere periode. Også vores tryksager mv. vil vi som udgangspunkt udgive på genbrugspapir. Samtidig vil vi fortsat appellere til mindst mulig forbrug af papir og til at mange processer alene foregår elektronisk.

## 2. Indsamling af kork i Informationen

Mest for at øge opmærksomheden på, hvor meget der kan genanvendes, vil vi også tilbyde indsamling af kork – da dette kan genanvendes. Disse kan vi efter et vist tidsrum overbringe til projektet "KorkfürKork", hvor salget af kork går til et godt formål.

## 3. Bæreposer – plast udfases, genanvendelighed øges

Vi vil løbende opgradere bæredygtigheden på vores poser, hvor de sidste hvide plasticposer nu udfases, og fremover vil der være mulighed for genanvendelige stofposer og/eller at låne en bibliotekspose – disse under begrebet "lånepose".

Vi vil sammen med f.eks. Aktivitetshuset, Aktive Kvinder el. lign. forsøge at lave "sy dine egne poser"-projekter ud fra gamle materialer – et eksempel på det stadig mere populære "up-cycling", afprøve muleposer mv.

## 4. Engangsservice udfases

Engangskrus skal afskaffes og erstattes af almindelige krus og kopper. Dette gælder både brugere og medarbejdere.

Engangsbestik kan kun anvendes, hvis det er komposterbart, der findes efterhånden flere gode muligheder inden for dette.

Samtidig tilmelder vi os "fair-cup", (<https://fair-cup.de/>). Her kan man købe en kop (og låg). Folk kan herefter også komme med deres egen kop og købe kaffe mv. eller aflevere deres kop og få en ny (pantssystem) eller købe koppen. Vores opgave vil være at vaske evt. kopper. Vi har indhentet erfaring fra cafeen Isa her på Norderstrasse, og ingen klager over at folk ikke mere kan få engangskopper – tværtimod har vi oplevet, at vi ved en konkret lejlighed blev rost for at sætte genanvendelige kopper frem.

# Formidling af muligheder for klimabevidst adfærd

## 5.

### Formidling

Inspireret af en udstilling i biblioteket i Wedel, under overskriften "Klimawandel", kan vi også finde plads til en (lille) væg, hvor vi kunne sætte forskellig klimarelateret informationsmateriale. Det skal som sådan ikke have noget politisk indhold, men kunne f.eks. være informationspjecer fra forskellige offentlige myndigheder (blot for at give et eksempel. "Was gehört wohin im Kühlschrank" fra Bundesministerium für Wirtschaft und Energi. Endvidere kan vi udlåne energimåleudstyr, såfremt vi kan få dette stillet til rådighed fra f.eks. Stadtwerke. Endvidere vil vi tilstræbe dialog med brugere og lånere, om hvad de foreslår, og kan/kunne tænke sig på klimaområdet relateret til Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

## 6.

### Arrangementer

Via arrangementer kan vi også fremme fokus på klimabevidsthed – enten i form af foredrag eller debatmøder – måske også en klimafestival, lige som vi har en litteraturfestival. Debatmøder kunne drøfte "El-biler, - godt eller skidt?", "Den nye madpyramide – miljøbevidst mad, og hvad gør vi med madspild?", "Bæredygtig livsstil – hvordan? Mindre rengøring, kosmetik og fly, ja tak?" samt arrangementer med børn og unge – Fridays for Future debat. Vi kan også forstille os at finde samarbejdspartnere til en klimafestival, gerne med nordisk fokus: her kunne man prøve at spise insekter, høre om klimatiltag i Norden, og naturlige samarbejdspartnere kunne være Nordisk Info, SSW, Flensborg Avis m.fl. I forhold til forplejning vil vi også tænke bæredygtighed: reducere madspild, tilbyde veganske og/eller vegetariske alternativer, idet vi på denne måde afspejler en begyndende omstilling også i Danmark.

## 7.

### Brugernes byttebørs – biblioteket som ramme for genbrug

Det skal undersøges, om vi kan finde samarbejdspartnere til at etablere en bytte-dag eller bytte-weekend i det danske mindretal, - hvor man f.eks. kunne komme med tøj, bøger mv., og bytte med hinanden. Vi forestiller os, at en forening som f.eks. Aktive Kvinder eller interesserede fra Aktivitetshuset kunne være en relevant samarbejdspartner, og hvor vi som bibliotek så (kun) stiller faciliteterne til rådighed. Det kunne også være nogle uger, hvor man havde en plante- og frø-byttebørs, som så kunne fremme biodiversitet, men inden vi prøver det af vil vi se efter en samarbejdspartner.

## 8.

### Regional turisme

I gennem længere tid har biblioteket haft fokus på regional turisme – primært via initiativet Oplev Sydslesvig, men også med kontakter til Destination Sønderjylland, og som f.eks. Græsegalleriet også skulle være udtryk for. Biblioteket kan også finde plads til at informere mere om mulighederne – måske endda med nogle større postere/bannere i foråret, så folk vælger regionalt i stedet for at tage på andre rejser, som belaster klimaet mere. Det er allerede en trend – f.eks. er der på messer stor interesse for at rejse lokalt/regionalt, så biblioteket kan være med til at understøtte dette.

## Klimatiltag i det daglige

### 9.

#### **Fokus på dagligt energiforbrug: varme, vand og strøm.**

Biblioteket følger hele tiden vores forbrug af varme, vand og strøm. Nye produkter, som kan reducere forbrug, undersøges og testes, og implementeres løbende, således er vi nået meget langt med LED-belysning, bevægelsessensorer og er nu også ved at efterprøve termostater. Der er også indkøbt energi- og vandbesparende opvaskemaskine. Se dog også afsnit 16 Klimasanering.

### 10.

#### **Affaldssortering og minimering**

Der sorteres som udgangspunkt i organisk, plast, pap samt restaffald. For at reducere opgave i indsamling hos rengøringsgruppen, vil vi reducere antal skraldespande, for samtidig at få alle til at aktivt at sortere, - og det vil også give lidt bevægelse, hvilket også er godt i sig selv. Der stilles således sorteringsstationer op på buskontor, kataloggang, Info, voksenbib-kontoret, på kursusgangen 4. sal, voksenudlån og børnebiblioteket. Samtidig skal vi have mere tydelige skiltning i forhold til hvad, hvordan og hvor, man kan affaldssortere.

For at gøre alle brugere opmærksom på, hvor vigtigt det er at aflevere batterier i ordentlig form, vil vi gøre dette nemmere for alle, ved at man også på biblioteket kan aflevere sine batterier (fra husholdningsbrug). Kvartalsvis vil vores pedel så bringe disse til affaldspladsen ved Lornsendamm.

### 11.

#### **Klimabevidst transport**

For at fremme cykling er der etableret større og bedre skur til medarbejdernes cykler, og hvor vi også vil understøtte dette med en oplader til el-cykler: fx.

[https://www.kemmlit.de/fileadmin/Media/Prospekte/Flyer\\_de/Flyer\\_Bestellformular-powerBox-05.2019\\_01.pdf](https://www.kemmlit.de/fileadmin/Media/Prospekte/Flyer_de/Flyer_Bestellformular-powerBox-05.2019_01.pdf), som kan monteres f.eks. et sted i stueetagen, så den er godt sikret.

I forhold til vores argumenter om bedre parkeringsmuligheder til lånere og gæster er dette et ønske om at reducere den unødvendige kørsel rundt i indre by, som forurener, og hvor f.eks. et "Parkleitungssystem" ville reducere belastningerne. Med parkeringsbom og den røde "advarselsslampe" har vi reduceret antal biler, der kører forgæves ind, så det kan være vores bidrag. I forhold til byen vil vi også gerne argumentere for bedre busmuligheder, herunder også attraktive muligheder for medarbejder, som til daglig cykler, men gerne vil benytte bus af og til.

Biblioteket bruger stort set aldrig fly, da vi ikke involverer os i internationale samarbejder, men holder fokus på danske og det regionale. Derfor bruger vi biler, og ved kommende udskiftning overvejes el-biler, men vi er også opmærksomme på, at det for tiden kun er i visse situationer, de belaster miljøet mindre end traditionelle muligheder.

### 12.

#### **Biodiversitet**

Samtidig vil vi gerne understøtte mere biodiversitet via haven (samt nogle få, øvrige arealer bag biblioteket og ud til Marietrappen). Det handler om at lægge vægt på at fremme biodiversiteten og samtidig skaffe et formidlingsrum der øger glæden og interesse for naturen. Derfor vil vi aftale, at Europa Universität Flensburg (Interdisziplinäres Institut für Umwelt-, Sozial- und Humanwissenschaften, Abteilung Ökologie und Umweltbildung) påtager sig en rådgivende rolle og at studerende i forbindelse med deres specialer må udvikle koncepter til bibliotekshavens indretning og beplantning. Der udvikles konkrete ideer til havedesign, som samtidig skal indeholde referencer til skandinavisk børnelitteratur.

## Løbende opmærksomhed på forbedringsmuligheder

### **13. Klimaopmærksomme medarbejdere**

Ved at have processen med at skabe denne vision og strategi har vi allerede fået flere til at tænke på miljø og klima, og det vil vi fortsætte med ved f.eks. at have et punkt om "klimatiltag" med på personalemøder eller personaledage. Den enkelte medarbejder kan fortsat komme med nye ideer og forslag, og ledelsen har til opgave at sikre opfølgning på denne vision. Medarbejdere med særlig interesse kan også bede om at deltage i kurser, der handler om emner som at gøre arbejdspladsen mere miljøbevidst.

### **14. Klimafokus sammen med andre biblioteker**

Vi kan på nærmeste hold følge Sønderborg Kommune gå langt foran med "Project Zero" visionen om, gennem omstilling af energisystemet, at reducere områdets CO<sub>2</sub>-udledning til nul allerede i 2029 – i modsætning til Flensborgs aktuelle plan om 2050. F.eks. er emnet bæredygtigt bibliotek også kommet på dagsordenen på møder med de andre biblioteker, og hvor vi kan byde ind med vores forslag, og høre om erfaringer med andre tiltag fra de andre biblioteker.

### **15. Tiltag og fælles indsats i lokalsamfundet**

Som en del af Flensborg by, og selvfølgelig også del af landet Slesvig-Holsten mv., vil vi løbende indgå i partnerskaber mv., hvor det giver god mening og for at understøtte en god udvikling sammen med officielle tiltag fra tysk side.

I første omgang vil vi tilmelde os som fuldgældige medlemmer af det lokale initiativ i Flensborg: [www.klimapakt-flensburg.de](http://www.klimapakt-flensburg.de) Dette indebærer ingen faste udgifter andet end abonnement, og derefter en række valgfrie optioner, som vi kan vælge at tage op.

### **16. Klimasanering**

En grundlæggende forbedring af vores klimabelastning vil kunne ske gennem en række investeringer i især nye vinduer mv., og der kunne også forestilles solceller på taget, men sådanne tiltag kræver dels ekstern finansiering (gerne gennem en fond), dels også dialog med ejendommens indehavere, Grænseforeningen e.V., hvis der er tale om væsentlige ændringer mv. Efter nogle år med omfattende udgifter til brandsikring er der umiddelbart ikke plads i økonomien til at investere ekstra i forhold til langsigtede besparelser på f.eks. energiforbrug, henset til at vi også skal sikre plads til indkøb af bogbuser. Dog vil vi tage kontakt til eksterne eksperter om muligheder, lige som vi løbende vil holde øje med relevante samarbejdspartnere i forhold til sådanne projekter. Ud over fonde og eksperter, kunne studerende fra enten Europa-Universitet eller fra Syddansk Universitet også tilbydes et projekt med forslag til klimasanering el. tilsvarende.